

УДК 341

Латушко Олександр Леонідович

студент

Київського національного університету технологій та дизайну

Латушко Александр Леонидович

студент

Киевского национального университета технологий и дизайна

Latushko Alexander

Student of the

Kyiv National University of Technologies and Design

**МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА
МОДЕЛИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ
БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ
SIMULATION OF THE FINANCIAL SAFETY MANAGEMENT SYS-
TEM OF THE ENTERPRISE**

Анотація. У статті розглянуто сутність фінансової безпеки та її місце в системі економічної безпеки підприємства. Досліджено механізм управління фінансовою безпекою підприємства, визначено структуру і зміст його основних складових, дано їх загальну характеристику.

Ключові слова: система, фінансова безпека, загрози, підприємство.

Аннотация. В статье рассмотрена сущность финансовой безопасности и ее место в системе экономической безопасности предприятия. Исследован механизм управления финансово безопасностью предприятия, определена структура и содержание его основных составляющих, дано их общая характеристика.

Ключевые слова: система, финансовая безопасность, угрозы, предприятие.

Summary. The article deals with the essence of financial security and its place in the system of economic security of the enterprise. The mechanism of financial security management of the enterprise is investigated, the structure and content of its main components are determined, their general characteristic is given.

Key words: system, financial security, threats, enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання зростає роль фінансової безпеки в системі управління підприємством, оскільки саме вона є критерієм без кризового функціонування підприємства. Це пояснюється, насамперед тим, що фінансова і економічна діяльність формує базис для операційної та інвестиційної діяльності підприємства, впровадження науково-технічних досягнень, підвищення конкурентоспроможності продукції і підприємства в цілому, а також забезпечення його стійкого розвитку.

Необхідність комплексного підходу до формування системи фінансової безпеки підприємства, яка забезпечує захист його інтересів в процесі розвитку, і обумовлює її виділення в окремий об'єкт управління. Виникає потреба глибокого вивчення сутності поняття «фінансова безпека підприємства», виявлення найбільш характерних його особливостей як об'єкту управління. Як показав аналіз літературних джерел, термін «фінансова безпека» як самостійний об'єкт управління є відносно новим, вивченням якого вітчизняні науковці почали займатися лише в останні десятиліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова література дає множину визначень поняття фінансової безпеки, найбільш повно та

широко вони описані І. А. Бланком [1]. Термін «фінансова безпека підприємства» є синтезованим поняттям, яке інтегрує в собі сутнісні характеристики категорій «економічна безпека підприємства» і «фінанси підприємств». Ці категорії достатньо широко розглядаються в сучасній літературі, що дозволяє, на нашу думку, використовувати їх теоретичну базу під час дослідження сутнісних характеристик поняття «фінансова безпека підприємства» як самостійного об'єкту управління.

Теоретичні основи розробки механізмів управління системою фінансової безпеки підприємства відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як: І.С. Благун, І.А. Бланк, В.А., М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, Г.Б. Клейнер, Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко, Є.О. Олейников, Р.А. Руденський, Р.С. Сайфулін, В.Л. Тамбовцев, А.Д. Шеремет Б.В. Губський, Н.П. Капустін, Д. Ковальов, А.В. Козаченко, Ю.Г. Лисенко, С.Г. Міщенко, В.І. Мунтіян, І.П. Плестнікова, Г.А. Пастернак-Таранушенко, В.П. Пономарьов, Р.А. Руденський та ін. [1, с. 248].

Мета статті. Розвиток теоретичних і науково-методичних положень та побудова моделей забезпечення процесів управління. Поставлена мета визначає зміст дослідження та зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність фінансової безпеки підприємства як основної підсистеми його економічної безпеки за сучасних умов;
- визначити внутрішні та зовнішні загрози фінансової безпеки підприємства;
- узагальнити існуючі методи та моделі управління та оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства;
- вирішити задачу формування набору факторів, які впливають на фінансову безпеку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Аналіз ряду наукових джерел показав що фінансова безпека засвідчує забезпеченість, захищеність та ефективність політики формування, використання і розвитку другого за важливістю чинника виробництва капіталу, виступаючи таким чином найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки, реалізацією прийнятої стратегії і досягненням цільових конкурентних позицій в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз [2, с. 386]. Як функціональна складова економічної безпеки підприємства, забезпечує такий рівень стійкості його фінансового стану, який дозволяє забезпечити захист пріоритетних фінансових інтересів, пов'язаних з реалізацією прийнятої стратегії і досягненням цільових конкурентних позицій в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз. Головною метою системи фінансово-економічної безпеки підприємства є забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування в даний час і забезпечення високого потенціалу розвитку і зростання підприємства в майбутньому. Необхідно зауважити, що головними зовнішніми небезпеками та загрозами фінансової безпеки підприємства можуть бути скуповування акцій, боргів підприємства небажаними партнерами; наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства; відсутність достатньо розвинутої правової системи захисту прав інвесторів та виконання законодавства; криза грошової та фінансово-кредитної систем; нестабільність економіки; недосконалість механізмів формування економічної політики держави. Загрози фінансовій безпеці підприємства мають складну ієрархічну структуру і можуть бути класифіковані за такими ознаками як: сфера і джерело виникнення, ступінь ймовірності, тривалість впливу, ступінь розвитку, ступінь напруженості тощо. Необхідність комплексного аналізу загроз з урахуванням їх співпідпорядкованості, структурних взаємозв'язків з метою розробки адекватних захисних реакцій підприємства робить актуальним

формування ефективного методичного забезпечення системи управління фінансовою безпекою.

З урахуванням наведеного й усвідомлюючи, що дія практично будь-якої загрози може викликати зниження фінансової стійкості підприємства та навіть кризовий фінансовий стан, правильним буде моделювання на підприємстві саме системи фінансово-економічної безпеки.

Підкреслимо, що метою системи фінансово-економічної безпеки підприємства повинно бути своєчасне виявлення та запобігання всім можливим загрозам для забезпечення фінансової стійкості та економічного розвитку підприємства. Таким чином, для того, щоб попереджати загрози та, в разі крайньої потреби, ліквідувати наслідки їх дії, система фінансової безпеки повинна містити в собі всі перераховані складові. Однак необхідно пам'ятати, що систему будують таким чином, щоб захищатися від найбільш небезпечних саме для цього підприємства ризиків, а не за єдиним для всіх шаблоном. Безпосередня реалізація дій по захисту підприємства від небезпек і загроз може бути покладена на спеціальну службу безпеки, що включає напрямок забезпечення фінансової безпеки

Узагальнивши всі існуючі погляди на визначення, фінансової безпеки, можна зауважити що, вона є складним та багатоаспектним явищем і тому може розглядатись як сукупність відповідних елементів. Процес управління фінансовою безпекою підприємства повинен базуватися на певному механізмі, який представляє собою сукупність основних елементів впливу на процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення захисту його фінансових інтересів, Кириченко О. А. запропонував таку схему системи управління фінансовою безпекою підприємства (рис.1) [3].

Збільшення кількості чинників ризику в підприємницькій діяльності і потреба у нівелюванні впливу різноманітних зовнішніх і внутрішніх

загроз на функціонування підприємства зумовлюють необхідність управління фінансовою безпекою, одним з основних елементів якого є оцінювання рівня безпеки. Цей захід потрібно застосовувати для отримання об'єктивної інформації про певні аспекти діяльності господарюючих суб'єктів: стан реалізації їх фінансових інтересів, ступінь задоволення їх фінансових потреб, рівень досягнення чи втрати граничної позначки визначених індикаторів і з'ясування причин виявлення відхилень [4, с. 268].

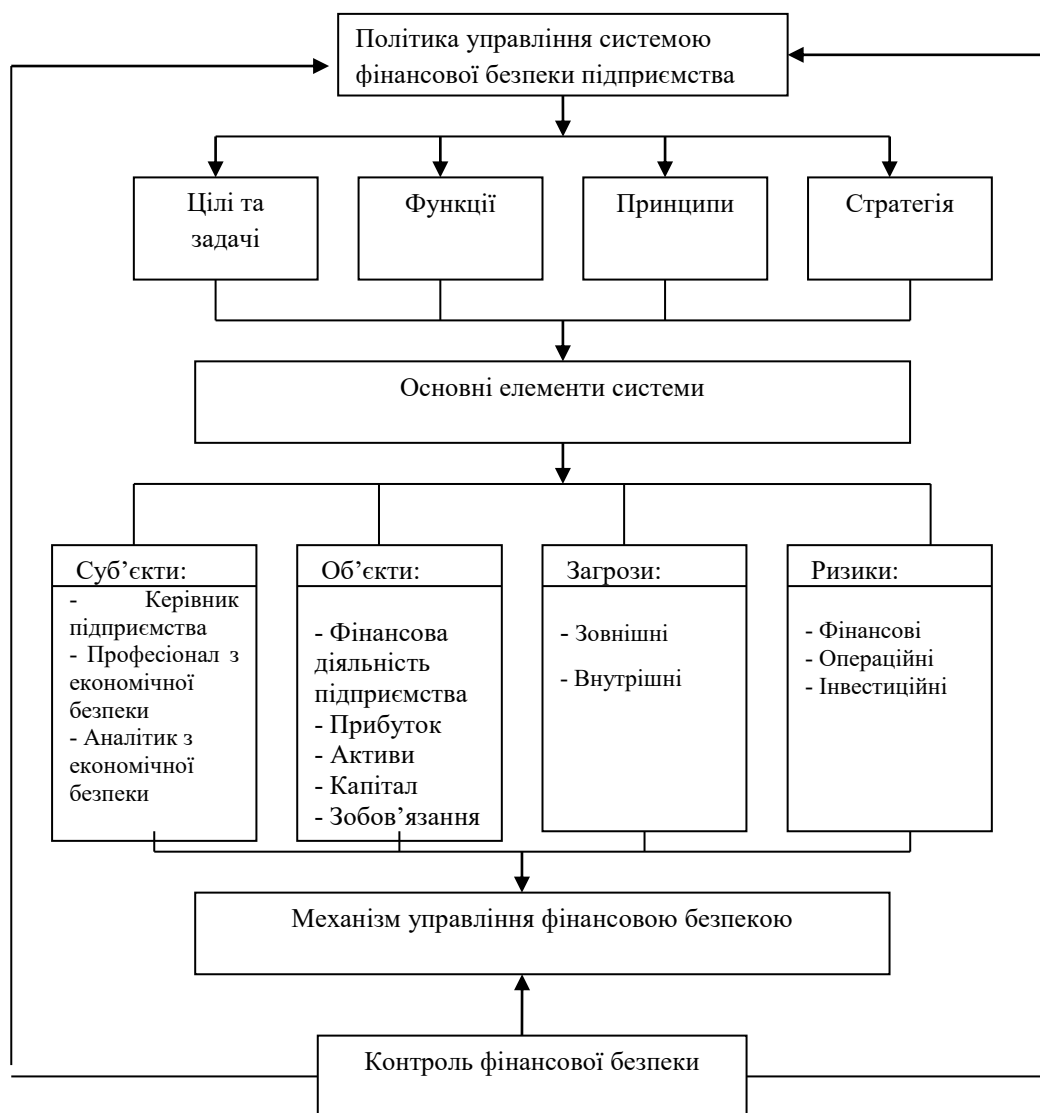

Рис. 1. Управління системою фінансової безпеки підприємства [3]

Джерело: сформовано автором на основі джерела [4, с. 268]

Аналіз наукових досліджень показав, що на сьогодні відсутня єдина думка науковців щодо критеріальних вимог до засобів оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Обґрунтування таких вимог до фінансової безпеки підприємства має бути визначено у системі певних показників, тобто елементів, які віддзеркалюють кількісні і якісні характеристики стану та ходу процесу об'єкта спостереження. Побудова системи показників для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства – складний процес, крім узагальнених вимог має відповідати особливостям діяльності господарюючого суб'єкту: його стратегічній меті, стадії життєвого циклу, специфіці загроз фінансової безпеки з боку кожного окремого підприємства

Для оцінювання стану фінансової безпеки підприємства використовують різноманітні методи залежно від наявної інформації про її індикатори. Оцінювання рівня фінансової безпеки залежить також від того, з якою метою проводять дослідження системи. Зокрема, можна виділити такі методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства: моніторинг фінансової діяльності суб'єкта господарювання; методи експертних оцінок; метод аналізу й обробки сценаріїв; методи оптимізації; теоретико-ігрові методи; економетричні методи; методи прогнозування; методи теорії штучних нейронних мереж; методи нечіткої логіки [5].

Для моделювання системи фінансової безпеки підприємства використовують методи оптимізації, які полягають у виборі найкращого варіанта рішення із багатьох можливих (припустимих). Припустимість кожного рішення визначається можливістю реалізації відповідних заходів та їх наслідків із врахуванням наявних ресурсів.

В основі розроблення комплексної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства, як основного складника безпеки, повинна лежати визначена концепція, яка враховує такі підходи:

- кожне підприємство є системою, яка включає різні, пов'язані між собою складові. Для забезпечення належного ступеня захисту від можливих негативних впливів необхідно розробити та реалізувати заходи, які б носили комплексний характер;

- система фінансової безпеки не може бути однаковою на різних підприємствах, оскільки залежить від характеру діяльності, потенціалу підприємства тощо;

- система фінансової безпеки окремого підприємства повинна бути відносно самостійною і відособленою від аналогічних систем безпеки інших економічних суб'єктів;

- система фінансової безпеки підприємства повинна бути комплексною, оскільки створення умов економічної безпеки тісно пов'язане із забезпеченням науково-технічної, кадрової, інформаційної, правової, фізичної безпеки тощо [5, с. 76–80].

Таким чином, одним з напрямків вирішення завдання управління безпекою підприємства є моделювання механізмів управління системою фінансової безпеки, спрямованих на захист від зовнішніх і внутрішніх загроз пріоритетних фінансових інтересів, пов'язаних з реалізацією прийнятої стратегії і досягненням цільових конкурентних позицій.

Література

1. Бланком І. А. Пріоритети та засоби зміцнення економічної безпеки малого і середнього підприємництва: монографія / Васильців Т. Г. Волошин В. І., Гуменюк А. М. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2009. – 248 с.
2. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 386 с.

3. Кириченко О.А. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства / Ю. Г. Кім, О. А. Кириченко // Економіка та держава. — 2009. — № 1. — С. 13–16.
4. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н.Ю. Подольчак, В.Я. Карковська . — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. — 268 с.
5. Амосов О.Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних умовах: теоретичний аспект / О.Ю. Амосов // Проблеми економіки. — 2011. — № 4. — С. 76–80.